ABRAM A LOT

Původ materiálu
Pavel Janošík
Pořadí v lekci
7

Žalm: 105,2-3 — *Zpívejte mu, pějte žalmy, přemýšlejte o všech jeho divech, honoste se jeho svatým jménem, ať se zaraduje srdce těch, kteří hledají Hospodina!*

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

-**Lot** - v tomto vyprávění poprve vystupuje aktivně - a hned se stává Abrahamovým protihráčem. Doposud ho následoval jako stín (Gn 12,4 13,1). Význam jeho jména připomíná závoj, něco "překrytého". Zatím pasivně sledoval Abrahamovy kroky - co se z něj vyklube? To se ukazuje v dnešním příběhu. Když si mohl vybrat, neptal se, kam míří Boží zaslíbení. Zvolil prostě "zemský ráj to na pohled" - aniž se zabýval "egyptskými - tj. nelidskými, život ohrožujícími - rysy této země (viz charakteristika ve v. 10). Když "táhne na východ" - jako by chtěl dosáhnout ztraceného ráje, což už dopředu věstí nedobré konce (viz Gn 11,2). Lotova volba je protipólem abrahamovského postoje. Není ovšem proto postavou jednoznačně zápornou - ještě sehraje svou velkou roli "jediného spravedlivého" - a Hospodinem zachráněného (!) v Sodomě. Přesto jeho nasměrování nakonec vyústí do pohanských konců (Gn 19,30-38).

-**země zavlažovaná** (v.10) - tedy země bohatá na vodu. Tehdy i dnes je v Izraeli voda vzácností a nese v sobě symbol příslibu života (Iz 55,1). Pro nás je dostatek vody samozřejmostí. V Palestině nemají čtyři roční období (jaro, léto, podzim, zima), ale dvě (období dešťů, období sucha).

-**Abramovo bohatství** - je příznakem požehnání. Zámožný zní v hebrejštině zároveň jako "vážený". Vztah požehnání a bohatství ovšem není vztahem přímé úměry (neplatí "čím požehnanější, tím bohatší - a naopak"). Jako "požehnaný boháč" se Abraham projeví spíše ve chvíli, kdy svůj majetek nepředkládá jako argument, proč mu má jít Lot z cesty, ale umí mladšímu (a tedy méně váženému) dát přednost - aby země zaslíbená byla zemí pokojného soužití, nikoli nesvárů a násilí. Jako požehnaný věří Abram Božímu zaslíbení, proto si nestřeží úzkostlivě vlastní zájmy, ale nechává Lota vybrat. Proto si nestěžuje, že mu zůstala země méně úrodná, ale přijímá Boží ujištění a zaslíbení - a jako vyznavačskou i modlitební odpověď postaví oltář v Hebronu, resp. Mamre (13,18). Oltář je viditelným znamením a také

rozpoznávacím znakem - komu tato zem vposledu náleží.

-**způsob a důvod války** (Gn 14,1-9)**-** byl obvyklý pro tehdejší poměry v orientu: podmaněných pět králů utvořilo spolek a vzbouřilo se proti vazalství. Následuje trestná výprava, která má rebely umravnit. Tu vede král s příznačným jménem:*Kedar-LaOmer*, tedy *Útočí, aby zotročil*. Rebelové jsou poraženi zdrcujícím způsobem, vypravěč nezmiňuje bitvu, jen útěk (14,10). Historická identifikace králů je v podstatě nemožná - a není také důležitá, jména zúčastněných vypovídají dostatečně. Celou rebelii a její potlačení navíc vypravěč zmiňuje hlavně proto, aby ukázal, s jakými poměry svázal Lot vlastní volbou svou existenci. - **Lot sídlí v Sodomě** (v. 12) - narozdíl od Abrama je už v onom místě pevně zakořeněný. V kontrastu s ním je vzápětí Abram označen jako "ten Hebrej" (v. 13). Není tedy usedlý domácí, nýbrž v postavení cizince, přivandrovalce, "člověka odjinud".

-**jeho brat**r - Abram nepřijímá zprávu se zadostiučiněním, že jeho konkurent dostal, co si zasloužil, ale jako výzvu zastat se bratra, tj. bližního v nouzi.

-**318 zasvěcenců** - nebo také vycvičených (v zákoně Hospodinově). Hebrejština pro čísla užívá písmen, číslovky lze tedy naopak "číst" či luštit. Za písmeny čísla 318 se skrývá vyznání *ElíEzer* - tedy*Můj Bůh je moje pomoc*. V tomto vyznání byli "vycvičeni" Abramovi muži - s tímto vyznáním na rtech zvítězili (srovn. noční Gedeonův boj - Sd 7,15nn)

-**Malkísedekovo požehnání** - vyprávění o válce a úspěšném Abramovu vojenském zásahu je přerušeno epizodou o Malkísedekově požehnání Abramovi.*Malkísedek* (tj. "králem spravedlnosti") - králem a knězem v jedné osobě. Spojení obou funkcí bylo běžné u fénických králů, kdežto v Izraeli to bylo považováno za něco nepatřičného (viz příběhy o Saulovi). Postava Melchisedecha je spojena s městem Šalémem (14,18) - městem pokoje. Spravedlnost a pokoj patří v biblickém podání nerozlučitelně k sobě. Nepřináší je ani jeden z předchozích devíti králů, ale až tento desátý. Mír bez spravedlnosti je jen dočasnou nepřítomností války. A právě král, který tuto spojitost reprezentuje, přináší Abramovi požehnání. Abram přiznává svou **podřízenost** a dává Melchisedechovi desátek ze všeho, co má (14,20), tedy uznává ho za pravého kněze. Melchisedech je zde představen jako ten, kdo slouží Bohu Nejvyššímu. Ten je dárcem vítězství nad protivníky.

Melchisedech jako tajemná postava je ještě připomenut v Ž 110 (v.4) a pak až v NZ (Žd 7,2). Skrze Melchisedecha vstupuje do vyprávění **"univerzalistický"** důraz praoteckých příběhů - Hospodin sice Abrama zavolal, ale své požehnání, svoje vyvolení může potvrdit i skrze toho, jehož bychom sami od sebe nikdy za nositele požehnání nepovažovali (viz též pohanský věštec Bileám - Nu 23,1n aj).**Povolání Abrama** není tedy příběhem o výlučném člověku či národu, ale o "zavolaném", který má být druhým požehnáním a sám požehnání od druhých dovede přijmout. Abram je požehnán jako ten, komu jde o pomoc a spravedlnost. Boží požehnání

přichází a projevuje se mimo jiné i jako odpovědnost za druhého - včetně odvahy nasadit pro něj sebe sama. Požehnání v biblickém podání má tedy budoucnostní rozměr a zároveň se projevuje jako ochota k pomoci druhému (budeš požehnáním - staň se požehnáním 12,3).

2. úskalí textu:

- rozepře mezi pastýři nejsou důsledkem touhy po sporech. Třecí plochy existují v každém vztahu, proto je vždy nutná domluva, popř. rozdělení funkcí, určení kompetencí.

- Lota nevykreslete jako typického chamtivce. Lot si zvolil to, co bylo na první pohled příslibem požehnání - bohatší zemi. To samo o sobě není chyba. Je potřeba vysvětlit, že právě v tom, co se na první pohled (či v pohledu většinou sdíleném) jeví krásně a příjemně, se může skrývat nebezpečí. Příběh nezjednodušuje a netvrdí, že majetek znemravňuje a peníze a dostatek automaticky předurčují k pádu. Nebezpečnost Lotovy volby je naznačena základní charakteristikou: "Sodomští muži však byli před Hospodinem velice zlí a hříšní" (v. 13)

- nevykreslete Abrama jako úspěšného vojevůdce, kterému Bůh žehná válečným úspěchem. Abram není prototypem úspěšného válečníka. Bůh nežehná zbraním (to si bude myslet jozuovská generace, popř. křesťané organizující křížové výpravy, popř. "němečtí" křestané). Válečná akce je vyprovokována zprávou o zajetí Lotově, není svévolnou nebo kořistnickou akcí.

3. pomůcky

Obrázky Zdeňka Šorma – Pozvání na cestu

Flanelograf I., Obrázky k biblickým příběhům. Praha - vydala synodní rada ČCE.

osnovy vyprávění pro mladší děti:

K zestručnění příběhu můžete jako klíče užít významu Lotova jména - a vyprávět, co se z Lota vyklubalo - a co se vyklubalo z jeho volby:

I. Motivace

I. Spory o pastvu nutí Abrama k řešení

II. Abram dává Lotovi možnost volby: co se z Lota přitom vyklubalo

III. Co se vyklubalo z Lotovy volby (vybral místo lákavé na pohled, ale nebezpečné k životu)

IV. Abram se zastává ohroženého Lota a přivádí jej nazpět

V. Malkísedek žehná Abramovi - přiznává se k jeho rozhodnutím a zápasům

motivační uvedení do příběhu:

- dva sourozenci jednou na výlet a dostanou od rodičů 50 Kč, kdo určí, za co je utratí? Starší nebo mladší? Kluk nebo děvče? Pohádají se, místo aby jim peníze přinesly užitek a pohodu? Vracejí se z výletu nespokojení a rozhádání? Jak se tomu vyhnout?

- zamyslete se nad souslovím "lákavá nabídka". Co taková nabídka slibuje? Jak se jeví na první pohled? Potvrdí se, co slibovala, nač lákala?

Vyprávění

I. Motivace

Představte si, že s nedělní školou vyrazíte na celodenní výlet. Jedou také sourozenci Novákovi a Procházkovi. Obojí dostanou od rodičů svačinu a také nějaké peníze, aby si mohli na výletě něco koupit. Počasí je pěkné, společné hry všechny baví, příroda krásná… Ale co to, když se večer vrací domů, Novákovi jsou spokojení a Procházkovi naštvaní a rozhádaní. Jedni se dokázali domluvit, jak naložit s kapesným od rodičů, druzí ne. Kdo v takové situaci mezi sourozenci určuje, za co se peníze utratí? Starší, nebo mladší? Kluk, nebo děvče? Jak to udělat, aby svěřené peníze přinesly všem sourozencům užitek a pohodu? Jak předejít naštvanosti a rozhádanosti?

II. Spory mezi Abramovými a Lotovými pastýři

Abram odešel ze své země, protože mu to řekl Hospodin. Sám si to nevymyslel, původně ani se nikam stěhovat nechtěl. Spolehl se však na Boží slib a šel do země, kterou mu Hospodin zaslíbil. Vzal pár příbuzných a šel. Po čase toho měl Abram se svým synovcem Lotem tolik, že je oba dva nemohla nová země uživit. Abramovi pastýři se dostali do sporu s pastýři Lotovými. Nevíme přesně, do jakého. Pravděpodobně šlo o to, kdo kde bude psát ovce a ke kterým studnám budou stáda chodit pít. Na tom, že dojde mezi lidmi ke sporu, není nic zvláštního. Složité situace přinášejí konflikty a napětí dost často. Je snadné se pohádat a naštvat se na

druhého. Velkým uměním je takový spor vyřešit k dobrému. Abram s Lotem to dokázali.

III. „Džentlmen“ Abram dává Lotovi přednost

Ke sporu mezi pastýři se Abram a Lot postavili čelem. Věděli, že právě oni dva to musejí nějak vyřešit. I rozhlédli se a starší z nich, Abram, pověděl: „Poslyš, Lote, tohle nemá cenu. Vždyť jsme nejen strýc a synovec, ale také bratři ve víře, bratři v Bohu. Přece nebudeme pokračovat ve sporu, přece nepoženeme své pastýře proti sobě.“ A pak navrhl i řešení, možná trochu překvapivé. Pověděl: „Oddělme se od sebe.“ Byla v tom jeho důvěra, že jeho i Lotův život může být prost zloby a nenávisti, že místa i úkolů je na té Boží zemi dost a že k Boží chvále mohou žít i odděleně a každý po svém. Abram to vše myslel upřímně, a proto dal Lotovi vybrat. „Vyvol si směr, kterým se vydáš, a já půjdu na opačnou stranu“. Zachoval se v tu chvíli jako skutečný „džentlmen“. (Slyšeli jste už to slovo? Víte co znamená? Kdy se používá? Jak takový džentlmen jedná?)

IV. Lot si vybírá to na první pohled „lepší“

Nabídka byla jasná. Bylo na Lotovi, aby volil. Nejen pro sebe a své pastýře, volil vlastně i pro Abrama. Vždyť vydá-li se nalevo, půjde Abram napravo; a půjde-li on vpravo, Abramovi zbude jít doleva. Lot má rozhodnout pro oba. A tak se Lot rozhlédne a dobře se dívá. Na východě vidí celý okrsek Jordánu, zemi zavlažovanou. V té zemi, kde teď stáli a rozhodovali se, kam kdo z nich půjde, tam se rok nedělí na jaro, léto, podzim, zimu, ale jen na dvě období: dešťů a sucha. A sucha bývá víc. A tak země zavlažovaná, to je hotový ráj. Jako zahrada Hospodinova. Lot se rozhodl, že půjde právě tam. Šel a usadil se v městě, kousek od Sodomy. Koho by nelákalo jít právě tam?

V. Abram zůstává na „horším“ a opět k němu promlouvá Hospodin

Na Abrama zbylo to druhé, to méně úrodné a méně slibné. Ale za to se na Lota nehněvejme. Ani Abram se za to na něj nenaštval, ani se tím neužíral. Neříkal si, jaký že je chudák, když na něj zbylo to horší. Dobrovolně dal přece Lotovi vybrat a on si prostě vybral. Že si vybral lepší, přestože byl Abram starší a byl to jeho strýc, co na tom? Nikde v Bibli není psáno „svému strýci, zvláště je-li starší, přenecháš to lepší“. Abram přijal Lotovu volbu v klidu, jako by s tím i dopředu trochu počítal. Hlavní bylo, že se rozešli v dobrém a zůstali bratři v Bohu.

Tehdy k Abramovi opět promluvil Hospodin: „Rozhlédni se odtud na sever i na jih, na východ i na západ a projdi tu zemi křížem krážem, protože ti ji celou dám. Tobě a tvému potomstvu; a tvého potomstva bude tolik, jako je na nebi hvězd“. Abram tam pak vybudoval Hospodinu další oltář.

VI. Lot válečným zajetcem, Abram osvoboditelem

Po čase však přišla válka. Boj devíti králů, pěti proti čtyřem. Dneska už o žádném z nich vůbec nic nevíme. Do války však byla zatažena i Sodoma a Sodomští v té válce prohráli. Také Lot byl zajat. Abram o ničem nevěděl. Až k němu přiběhl jakýsi uprchlík a všechnu mu vypravoval.

Teď přišla chvíle, kdy si Abram mohl zamnout ruce. „Vida, tak se to přece jen Lotovi vymstilo, že se hnal za lepším! Já jsem mu přál jen dobré, ale Pán Bůh ho přece jen potrestal.“ Přesně tak si to mohl povědět a mnozí by s ním souhlasili. I dnes tak někteří lidé uvažují. Abram však neřekl jedno ani druhé. Co my lidé víme o Božích trestech. Ani Abram, ani my dnes. Abram mohl pocítit jakoby spravedlivé uspokojení. Navíc mohl škodolibou radost z cizího neštěstí zahalit do jakoby zbožného hávu. Neudělal to. I proto je otcem víry.

Naopak, rozhodl se, že se pokusí Lotovi pomoci. Sbalil partu věrných pomocníků a šel Lota vysvobodit. Bylo jich málo, ale povedlo se. Lota spolu s dalšími zajatci osvobodili a získali dokonce i nějakou válečnou kořist.

VII. Setkání s dvěma králi

Abram se vracel jako vítěz. Do údolí, kterému se říkalo Královská dolina, mu přišli naproti dva králové. První byl Malkísedek, král šálemský. Přinesl Abramovi chléb a víno. Požehnal mu a řekl: „Byl to Bůh nejvyšší, který ti dal vítězství. On je Pánem nebe i země. On si tě vyvolil, on ti dává své požehnání. Buď mu věrný.“ Abram mu odevzdal desátý díl svého majetku. Udělal to z vděčnosti Pánu Bohu za vše, co od něho přijal.

Přišel však i sodomský král. Nabídl Abramovi: „Vrať mi sodomské obyvatele, ostatní kořist si můžeš nechat.“ Byl připraven uzavřít s Abramem výměnný obchod. Něco za něco. Pro Abrama to jistě byla lákavá nabídka. Rázem by se stal významnou osobností v zemi. Abram však odmítl: „Nevezmu si od tebe ani šňůrku od bot - abys nemohl říci: Díky mně Abram zbohatl.“ Zajatým lidem vrátil Abram svobodu. Válečnou kořist nechtěl, vzal si pouze nejnutnější náhradu pro své bojovníky.

VIII. Abram a Lot po tom všem

Abram Lotovi nic nevyčítal. Ani nechtěl, aby si to teď vyměnili: „Ty, Lote, teď půjdeš ve svými stády na ty moje kamenité pastviny a já na ty tvoje úrodné“. To ne. Měl radost, že mohl zachránit toho, koho měl rád jako bratra. Měl radost i z Malkísedekova požehnání. To pro něho znamenalo víc než sodomská kořist. Tak se začal plnit Boží slib, že Abram bude požehnáním. Jak dobré to bylo pro Lota, že tady Abram byl! Nebýt Abrama, jak by asi skončil? Jak dobré to bylo i pro lidi ze Sodomy a pro celou zemi! Abram nemyslel ze všeho nejdřív na svůj prospěch, blahobyt a pohodlí. Myslel na druhé a přinášel jim pomoc. Takové je to s každým, komu Pán Bůh žehná. Myslí na druhé a přináší jim pomoc. Jinými slovy: stává se pro ně požehnáním.

Modlitba

Pane Bože, děkujeme za všechny, kteří podobně jako Abram hledají cesty, jak vyřešit vzájemné spory. Za ty, kteří se snaží pomáhat druhým. Prosíme, abychom se i my dokázali s druhými dohodnout, a je-li to třeba, tak i ustoupit nebo se rozdělit o to, co máme. Prosíme, ať dokážeme myslet na druhé a pomáhat jim, když to potřebují. Děkujeme za Abrama, který je nám v tom příkladem. Amen

Podněty pro rozhovor:

- Kdo má přednost starší, nebo mladší? Má právo starší rozhodovat za mladšího?

- Kdo ustoupí: slabší, moudřejší, vychytralejší, lhostejný, ten kdo má naději?

- Kdo je to gentleman?

- Je lepší bydlet na vesnici, nebo ve městě? Nemají lidé ve městě mnohem víc možností? Žijí bohatším životem? Jaké výhody má vesnice? Jsou lidé na vesnici hodnější?

- Kde chcete žít, až budete dospělí?

- Znáte nějaké české krajany mimo naši vlast? (Rumunsko, Ukrajina-Bohemka) Máme za ně nějakou odpovědnost, máme jim pomáhat?

- Mají nám pomáhat krajané z Ameriky nebo jiných západních zemí? Mají mít za nás odpovědnost?

- Zvolili jsme si naši zemi? Máme právo se kamkoli vystěhovat?

- Je rozdíl mezi lidským slibem a Božím zaslíbením?

- Dříve se poznávalo podle oltáře, komu patří zem. Jak se to pozná dnes? Podle čeho mají lidé možnost poznat, že zde žijí ctitelé Hospodina? Jenom podle kostela?

- Jaký je rozdíl mezi protekcí, úspěchem, požehnáním?

- Měl Abram díky požehnání nějakou protekci?

- Koho a jak se dnes můžeme zastat?

- Znáte nějaké období z církevních dějin, kdy církev byla oslněná mocí a zapomínala na své poslání - být požehnáním pro druhé - být pomocí pro druhé?

Odkaz na pracovní list
07 Abram a Lot
07 Abraham a Lot - st
Odkaz na píseň
Mému Bohu patří zem, též i nebe se sluncem
Nuž Bohu děkujme ústy i srdci svými
Není lepší na tom světě (EZ611)
Bůh je záštita má (SV23)
Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli
Tvá svoboda, tvá svoboda nade mnou
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
Pozvání na cestu Starý zákon 1
Biblický odkaz (kat)
Genesis 13,1–14,24